

Sprawozdanie z działalności Biblioteki Uniwersyteckiej za rok 2002

I. Uwagi wstępne

Rok 2002 był niezwykle ważny w historii Biblioteki Uniwersyteckiej, gdyż obchodzono w nim jubileusz 100-lecia gmachu. Wydarzeniu temu zostało podporządkowanych wiele spraw, z których większą część – szczególnie związaną z działaniami naukowymi i popularyzatorskimi - udało się zrealizować. Nie udało się niestety wykonać zaplanowanych prac remontowych w starym gmachu.

W tym jubileuszowym roku spotkały Bibliotekę dwa duże wyróżnienia. Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przyznał medal *Bibliotheca Magna Perennisque*. Biblioteka została laureatem VII edycji konkursu usług *Dobre bo polskie*, otrzymując za zasługi w rozwoju edukacji pokoleń Wielkopolan stosowny certyfikat oraz statuetkę „Hipolita”.

Zamierzeniem na rok 2002 była kontynuacja wielu prac realizowanych w latach poprzednich. Zaliczyć do nich można wszystkie działania związane z komputeryzacją. Celem była dalsza rozbudowa bazy, rozbudowa stanowisk OPAC, szkolenia personelu, wdrażanie kolejnych modułów (w bibliotekach sieci) jak i wykorzystywanie w pełni możliwości stwarzanych przez system. Planowano również rozwój współpracy z innymi bibliotekami w Polsce, szczególnie w zakresie przejmowania danych.

W zakresie gromadzenia zakładano dalsze ograniczanie wymiany, rozwój zakupu celowego literatury zagranicznej, a także pogłębianie zapoczątkowanych przeobrażeń w zakresie dostępu do źródeł elektronicznych.

Z tym ostatnim zadaniem wiązało się oczekiwanie dalszego wzrostu wykorzystywania głównie czasopism elektronicznych ale i innego typu źródeł, do których Biblioteka organizowała dostęp.

Zakładano również w zakresie gromadzenia dalsze prowadzenie selekcji pro i retrospektywnej jak też porządkowania zbiorów (scalanie ciągów).

W związku ze złą sytuacją magazynową planowano rozbudzenie dyskusji środowiskowej na temat sposobu jej rozwiązania. Równocześnie zaplanowano przemieszczenia zbiorów w celu wygospodarowania rezerwy magazynowej. Te działania spowodowane były również realizacją wniosków pokontrolnych dotyczących wzmocnienia ochrony zbiorów specjalnych i cennych.

Chcąc zrealizować te zamierzenia zakładano również przeprowadzenie szeregu działań o charakterze remontowym, dot. zabezpieczenia gmachu systemem alarmowym.

Przedstawione powyżej główne założenia wyznaczały kierunek prac w roku sprawozdawczym.

II. Organizacja

1. W roku sprawozdawczym odbyły się na Uczelni wybory władz na nową kadencję. Dobiegła również końca kadencja dyrekcji Biblioteki Uniwersyteckiej, kierowników jej Oddziałów i Sekcji oraz poszczególnych bibliotek w sieci biblioteczno-informacyjnej UAM. Na stanowisko Dyrektora Biblioteki na lata 2002/2003 - 2007/2008 powołany został dr Artur Jazdon. Pełen skład personalny dyrekcji i kierownictwa Biblioteki przedstawiony został w załączniku nr 1.

2. Struktura organizacyjna Biblioteki Uniwersyteckiej nie uległa żadnym zmianom. Z początkiem roku 2002 doszło natomiast do zmiany na stanowisku kierownika Samodzielnej Sekcji ds. Komputeryzacji, na które powołany został Piotr Krzyżaniak. Korzystając z przyznanego etatu zatrudniono informatyka, wzmacniając personalnie Sekcję ds. Komputeryzacji. Wydzielono również w Oddziale Czasopism nowe stanowisko pracy ds. czasopism elektronicznych.

3. Rada Biblioteczna, której skład także uległ w okresie sprawozdawczym zmianie, zebrała się 4-krotnie omawiając m.in. sprawozdanie roczne i za okres kadencji, założenia do planu strategicznego, zmiany w organizacji struktury wewnętrznej BU, sprawy kadrowe.

4. Przygotowano 7 zarządzeń wewnętrznych dotyczących m.in. sporządzania sprawozdań rocznych, regulaminu Czytelnii Zbiorów Specjalnych, rejestracji udostępnień zbiorów specjalnych, procedur postępowania z wydawnictwami zwartymi i ciągłymi z załącznikami w postaci CD i dyskietek, gromadzenia dokumentów życia społecznego, opracowania czasopism zmikrofilmowanych, sporządzania ewidencji materiałów w Oddziale Zbiorów Specjalnych.

5. Stan etatowy Biblioteki Uniwersyteckiej wyniósł na koniec roku **188 i 5/6** etatu (w tym bibliotekarze + inżynierijno-techniczni 150 i 5/6, a administracja + obsługa 33). Uzyskano nowy etat informatyka dla Samodzielnej Sekcji ds. Komputeryzacji. Zatrudnionych na nich były 193 osoby - 56 mężczyzn (29%) i 137 kobiet (71%).

Wykorzystanie etatów:

Grupa pracownicza	Liczba etatów
- bibliotekarze dyplomowani	17 3/6
- służba biblioteczna	132 22/6
- inżynierijno-techniczni	6
- administracja	4
- obsługa	29

Struktura wykształcenia kadry:

Wykształcenie	Ilość osób	%
- wyższe	114	59,1%
- średnie biblioteczne	7	3,6%
- średnie	34	17,6%
- zasadnicze	21	10,9%
- podstawowe	17*	8,8%

*w tym 13 osób w obsłudze i administracji

W porównaniu z rokiem 2001 postępowaly zapoczątkowane dwa lata wcześniej zmiany w strukturze zatrudnienia, charakteryzujące się zwiększeniem liczby osób z wyższym wykształceniem i średnim bibliotecznym, głównie poprzez zmniejszenie liczby pracowników z wykształceniem średnim.

Nadal w Bibliotece można było odbywać zastępczą służbę wojskową, z czego skorzystało 5 osób.

6. Absencja chorobowa wraz z opieką i urlopami macierzyńskimi wyniosła 2.387 dni, tj. 10.97 na 1 osobę (2001 - 11 dni). Fluktuacja kadr wynosząca 6,6% była minimalnie wyższa niż w roku 2001, kiedy to wyniosła 6,25%.

7. W roku sprawozdawczym nie przeprowadzono regulacji uposażeń. Z funduszu nagród w wysokości 36.600 zł. nagrody otrzymało 57osób.

8. Wszyscy pracownicy otrzymali:

- w grudniu jednorazowo bonu towarowe w wysokości 120 zł.,
- z funduszu socjalnego kwotę 700 zł (na pełen etat, dla pracujących minimum 1 rok),
- legitymacje uprawniające do korzystania ze zniżki 50% za przejazdy koleją.

9. Średnia płaca brutto dla służby bibliotecznej - bez 20% premii - wyniosła 1.113 zł., a dla bibliotekarzy dyplomowanych 1.782 zł.

Niski poziom płac nie pozostawał w żadnym stosunku do wymagań kwalifikacyjnych i obciążenia personelu, które wzrosły niewspółmiernie w związku z transformacją Biblioteki wynikającą z jej komputeryzacji. Jedyną możliwością poprawy sytuacji w tym zakresie stawało się pozyskiwanie środków na realizację pewnych zadań w postaci prac zleconych oraz utrzymania zasady odpłatności za dyżury sobotnio-niedzielne w Oddziałach Udostępniania i Magazynowania.

III. Finanse

1. Budżet Biblioteki Uniwersyteckiej wyniósł **9.300.000 zł.** (w 2001 - **8.980.000 zł.**), a więc był o 3,56% wyższy od środków planowanych na rok poprzedni, a o 1% wyższy w stosunku do wykonania. Budżet Biblioteki stanowił 5,04% w budżecie Uczelni.

Plan i wykonanie budżetu (w tys. zł.) przedstawia poniższa tabela:

Dział budżetu	Plan na 2002	Wykonano w 2002
1. Wynagrodzenia z narzutami w tym:	5.300	5.317
osobowy fundusz płac	3.980	3.942
bezosobowy fundusz płac	240	213
"13 pensja"	295	295
2. Odpisy na fundusz zakładowy	240	260
3. Amortyzacja	170	159
4. Zakup książek	400	414
6. Zakup czasopism i baz danych	1.400	1.370
7. Zbiory specjalne	240	265
8. Zakup drobnego wyposażenia	70	108
9. Zakup materiałów	140	171
10. Opłaty pocztowe	90	88
11. Konserwacja, wykonanie druków, mikrofilmowanie	140	210
12. Koszty utrzymania obiektu	850	674
13. Podróże krajowe i zagraniczne	20	32
14. Pozostałe koszty w tym VAT	240	180
	55	52
Ogółem (w tys. zł)	9.300	9.248

Wydatki budżetu zostały zrealizowane na poziomie 99,4%, co wynikało głównie z faktu obniżenia kosztów utrzymania budynku i tzw. pozostałych kosztów (łącznie 236.000 zł.)

Wzorem lat ubiegłych Biblioteka Uniwersytecka starała się samodzielnie pozyskiwać środki na realizację określonych zadań. Pozyskano blisko 813 tys. zł (2001- 476.120 zł.), tj. 8,75% w stosunku do dotacji budżetowej, w tym:

- Kary	79.115
- Zapisy	146.680
- Czytelnia Niemiecka	4.230
- Odsetki	205.165
- DWB	61.000
- Dotacja statutowa	44.600
- Dotacja CU na zakup książek do czyteln	10.000
- Grant Fundacji Kronenberga	37.300
- Grant FNP (program CERBER)	180.000
- Sponsoring sesji naukowej	23.000
- Pracownia Mikrofilmowa	19.165
- inne	2.460

Na szczególną uwagę zasługuje uzyskanie kwoty 44.600 zł. z KBN na działalność statutową.

Środki uzyskane w ramach DOT-u przeznaczono na prowadzenie retrokonwersji, konserwacji zbiorów, mikrofilmowanie zabezpieczające, prace nad zbiorami (selekcje, porządkowanie).

Środki uzyskane z kar i zapisów przeznaczono na zakup literatury i drobnego wyposażenia, na opłacenie godzin nadliczbowych związanych z realizowanymi zadaniami dodatkowymi (retrokonwersja, przenosiny zbiorów, dyżury sobotnio-niedzielne).

Spożytkowano również dotację FWPN w kwocie 525.000 zł. na zakup sprzętu mikrofilmowego i materiałów eksploatacyjnych dla realizacji prac w ramach projektu Boscha.

2. Sytuację finansową Biblioteki Uniwersyteckiej w roku 2002 uznać należy za porównywalną z sytuacją z roku 2001. Nadal nie była ona jednak w pełni zadowalająca. Uwaga ta odnosi się nadal do wysokości środków przyznanych na gromadzenie literatury, jak też środków na remonty, zlecenie usług intrologatorsko-konserwatorskich oraz prowadzenie wspomnianych już prac związanych z komputeryzacją (zakup sprzętu).

IV. Obsługa administracyjno-gospodarcza

1. Przyjęto 53.350 (w 2001 - 48.535), a wysłano 22.868 (w 2001 – 19.619) przesyłek za kwotę 82.758 zł (w 2001 - 99,794). Oznacza to, że każda tegoroczna przesyłka kosztowała BU przeciętnie 3,6 zł i była tańsza od ubiegłorocznej o 1,5 zł (tj. o blisko 30%). Zostało to spowodowane głównie zmniejszeniem liczby wysłanych paczek zagranicznych z 890 do 508, wynikającego przede wszystkim ze zmniejszenia wymiany.

2. W zakresie prac remontowych:

- wyremontowano piony sanitarne w gmachu B,
- wyremontowano kilkanaście pomieszczeń pracowniczych (Sekcja Zagospodarowania Dubletów), które wyposażono w nowe meble dostosowane do obecnych warunków pracy i sprzętu komputerowego,
- przeprowadzono remont piętra zbiorów specjalnych,
- zabezpieczono elektronicznie budynek A i częściowo B,
- wymieniono drzwi zewnętrzne od strony podwórza,
- zaadaptowano część pomieszczeń w piwnicach na magazyn książek i płyt,
- przeprowadzono remonty małego pomieszczenia nad Pracownią Muzyczną na cele magazynku na DŻS,
- opracowano projekt remontu holu Biblioteki oraz wykonano ekspertyzę konserwatorską stanu zachowania ścian i tynków.

Niestety mimo uprzednich założeń nie przeprowadzono malowania hollu i klatki schodowej oraz czytelń starego gmachu.

Stan budynków – szczególnie budynku głównego - wymaga dalszych intensywnych prac remontowych, które powtórnie zgłoszono do planu remontowego uczelni na rok 2003.

3. Zakupiono:

- dla Pracowni Mikrofilmowej nowoczesną kamerę hybrydową firmy Zeutschell oraz komputer wraz ze specjalistycznym oprogramowaniem,
- 3 nowoczesne czytniki mikrofilmów wraz z przewijarkami,
- przenośny zestaw nagłaśniający,
- wykonano stanowisko do czyszczenia książek w magazynie głównym.

4. Przeprowadzono inwentaryzację majątku Biblioteki Uniwersyteckiej, co sprzyja uporządkowaniu tego zagadnienia.

5. Wprowadzono zmianę w systemie pracy porządkowych, zapewniając prowadzenie systematycznego sprzątania magazynów książek.

V. Gromadzenie zbiorów

1. Wpływ ogólny oraz ilość materiałów skierowanych do zbiorów przedstawia się następująco (w tys. wol.):

Rok	Wpływ ogółem	Wpływ do zbiorów
1998	140,7	35,1
1999	148,9	31,2
2000	155,0	32,5
2001	200,6*	37,2
2002	197,7	71,2*

*Od tego roku cyfry tej nie należy odnosić bezpośrednio do wielkości z roku poprzedniego, z uwagi na zmieniony system liczenia wpływów.

Z ogólnego wpływu skierowano do dalszego opracowania **71.207** jednostek. Duża selekcja jest wynikiem stałego zawężania gromadzenia do publikacji wyłącznie wartościowych i w pełni zgodna z przyjętą polityką gromadzenia. Należy zwrócić uwagę na utrzymanie się właściwie na poziomie roku ubiegłego (po latach wzrost z roku na rok) ilości materiałów wpływających do Biblioteki.

2. Ilość materiału, który wpłynął do Biblioteki wg źródeł wpływu (w wol.):

Źródło wpływów	2001	2002
Kupno	31.935	21.352
Wymiana	8.352	7.405
EO	93.698	89.232
Dary	7.376	10.870
Dublety	59.253	65.428
RAZEM	200.614	197.683

3. Do dalszego opracowania z poszczególnych źródeł wpływu skierowano :

Źródło wpływu	2001 (w jednostkach)	2002 (w jednostkach)	Udział % w wykonaniu 2001	Udział % w wykonaniu 2002
Kupno	27.617	20.910	39,2	29,4
Wymiana	2.551	2.255	3,6	3,2
EO	34.995	41.584	49,7	58,4
Dary	5.256	6.458	7,5	9,0
Dublety	0	0	-	-
RAZEM	70.419	71.207	100	100

Wyliczona powyżej struktura, w stosunku do roku poprzedniego i przyjętych założeń, uległa pewnym niekorzystnym zmianom. Udział wpływów z kupna po dwóch latach wzrostu we wpływie globalnym zmalał do 29,4% co było wynikiem zmniejszonych na realizację zakupów środków finansowych. Trzeba jednak zaznaczyć, iż spadek ten wystąpił przede wszystkim w grupie zbiorów specjalnych. Zgodnie z założeniem, iż do zbiorów należy kierować jak najwięcej wpływów celowych (a więc pozyskiwanych drogą kupna) należy dążyć w tym zakresie do powrotu do poziomu roku ubiegłego. Zależać to będzie głównie od sytuacji finansowej Biblioteki. Mimo wskazywania w dwóch ubiegłych latach na dramatycznie niską liczbę woluminów wprowadzanych na całej uczelni na jednego pracownika i studenta oraz płynących stąd wniosków o zwiększone finansowanie zakupów - wzrost środków na ten cel był nadal niski. Zmusiło nas to do decyzji o odejściu od dyscypliny budżetowej w tym punkcie i przesunięciu na realizację tego celu środków z innych źródeł.

Zmalał wpływ z wymiany, co jest konsekwencją przeprowadzonej selekcji liczby partnerów i realizacji decyzji dotyczącej zaprzestania wprowadzania do zbiorów materiałów nie profilowych lub zbyt szczegółowych.

Najważniejsze źródło wpływów stanowił EO (58,4%), i to mimo prowadzenia znacznej jego selekcji. Zapewne stało się to wynikiem zarówno zwiększonej produkcji wydawniczej w kraju jak i poprawy w zakresie wywiązywania się wydawców z obowiązku respektowania przepisów prawa. Te dwie drogi celowego doboru materiałów do zbiorów przyniosły w roku sprawozdawczym 87,8% (w 2001 - 88,9%) wszystkich wpływów, co uznać należy za zjawisko jak najbardziej pożądane. Wpływy pozyskiwane drogą darów oraz zagospodarowywanie dubletów i druków zabezpieczonych zawsze podlegają największym wahaniom, które trudno przewidywać i stymulować. Zgodnie z przyjętymi założeniami, należy jednak i tu dbać o dobór wyłącznie materiału wartościowego i zgodnego z założeniami polityki gromadzenia. Udział tych źródeł jak i wymiany winien w następnych latach nadal maleć.

4. Prowadzona od 1998 roku weryfikacja partnerów wymiany przyniosła dalsze efekty w roku sprawozdawczym. Prowadzono wymianę z 66 partnerami (w tym 64 bibliotek zagranicznych i 2 krajowe). Kontrahentom BU wysłano łącznie 3.301 wol. (2001 - 6.454 wol.), z których 2.529 (2001 - 5.392) stanowiły publikacje zakupione na ten cel z Wydawnictwa Naukowego UAM. Spośród otrzymanych od partnerów 7.405

(2001 - 8.352) wol. do zbiorów skierowano 2.255 (2001 - 2.551), a więc 30,5% spośród nich. Materiały specjalistyczne kierowano do bibliotek sieci.

5. Liczba tytułów czasopism w wersji print wprowadzanych do zbiorów zmniejszyła się w stosunku do roku ubiegłego i wyniosła **3.432**, w tym 2.368 polskich oraz 1.064 zagraniczne (w 2001 roku, odpowiednio 2.437 i 1.592, łącznie 4.029). Wynika to głównie z ograniczenia liczby tytułów pozyskiwanych poprzez wymianę. Trzeba jednak wyraźnie zaznaczyć, że dzięki udziałowi w konsorcjach uzyskaliśmy elektroniczny dostęp do **1.350** tytułów pełnotekstowych (nie dublowanych w wersji print). Łącznie więc czytelnicy otrzymywali dostęp do **4.782 tytułów czasopism** nie licząc elektronicznych czasopism, do których dostęp online jest bezpłatny lub tych płatnych, do których uzyskujemy dostęp na poziomie abstractów czy spisów treści (ok.20.000 tytułów). Zmiany w zakresie dostępu do czasopism uznać należy za najbardziej widoczne w zakresie zarządzania zbiorami.

6. W wyniku prowadzonej selekcji wycofano ze zbioru głównego 24.753 wol. (w 2001 - 35.144 wol.), ze zbiorów specjalnych 646 (2001 - 584) jednostek, co dało łącznie **25.399** (w 2001 - 35.728) wol. Selekcja zbiorów była niższa niż w roku ubiegłym, co jest wynikiem wyczerpania się w zbiorze głównym materiału łatwego do selekcji (literatura wieloegzemplarzowa, społeczno-polityczna, dysertacje). Z inwentarzy wykreślono 20.180 spośród wyselekcjonowanych jednostek. Liczba nowych, zinwentaryzowanych jednostek wyniosła we wszystkich komórkach **34.102** i była o 13.922 wyższa od liczby jednostek wyselekcjonowanych.

7. Ze 122.638 (2001 - 120.772) jednostek wpływów pierwotnych i wtórnych zagospodarowanych przez Sekcję Zagospodarowania Druków Zbędnych żadnej jednostki nie skierowano do zbiorów, 5.310 wol. (w 2001 - 5.228) przekazano bibliotekom sieci, a 30.836 (2001 - 34.530) innym odbiorcom. Na aukcję studencką skierowano 4.947 (2001 - 1.020) wol., natomiast na makulaturę przekazano 81.545 (2001 - 79.994) wol.

8. Łącznie na gromadzenie wydano (w zł.):

	2002	2001	zmiany w %	Udział %	
				2002	2001
Prenumerata czasopism (print)	2.456.237,52	2.276.363,58	+7,9	63,7	62,5
Książki	588.684,49	626.879,23	-6,1	15,2	17,2
Zbiory specjalne	269.465,00	355.445,18	-24,1	7,0	9,7
Bazy danych, konsorcja	543.440,61	387.960,41	+40,1	14,1	10,6
Łącznie	3.857.827,62	3.646.648,40	+5,8	100,00	100,00

Wydatki na gromadzenie wzrosły o 5,8%. Wzrost kosztów prenumeraty czasopism spowodowany został głównie wzrostem liczby kupowanych tytułów zagranicznych (30 tytułów) oraz zwiększeniem liczby tytułów, do których wydawcy dołączyli płatne wersje elektroniczne.

Wzrosła również wartość kupowanych dostępu do konsorcjów i baz danych. Biorąc jednak pod uwagę płynące z tego korzyści (tj. dostęp do tysięcy nie znanych

uprzednio na uczelni źródeł, niski w stosunku do wydawnictw print koszt ich pozyskania, duży wzrost udostępniania) sytuacja ta jest uzasadniona.

Zwiększenie kosztów w tych grupach musiało wpłynąć na zmniejszenie wydatków w pozostałych. O ile jednak nie martwi tak ograniczenie zakupu zbiorów specjalnych, to wydatkowanie 6,1% mniej środków na zakup książek nie jest zjawiskiem dobrym. Ponieważ kupiono 6.591 (2001 - 7.710) wol. wydawnictw zwartych, łatwo można wyliczyć, iż przeciętnie jeden tom tego typu wydawnictw kupiony w 2002 roku kosztował 89,3 zł (w 2001 roku 81 zł) i był wyższy od ubiegłorocznego o 8,3 zł, tj. 10,2%. Cieszyć może tylko to, że przy zakupie 6.009 wol. wydawnictw polskich (2001 - 7.202) kupiono 582 pozycji zagranicznych, co oznacza drugi rok z rzędu wzrost (2000 - 351, 2001 - 508). Widać w tym pierwsze efekty zmian sposobu ich nabywania, zapoczątkowane właśnie w roku 2002.

9. Ogólny stan ilościowy zinwentaryzowanych zbiorów wyniósł:

Rodzaj materiału	31.12.2001	Nowe	Odpisane	31.12.2002
Książki	1.520.942	22.744	16.406	1.527.280
Czasopisma	673.879	3.702	3.128	674.453
Zbiory specjalne	462.752	7.656	646	469.762
Razem	2.657.573	34.102	20.180	2.671.495

Uwaga: Czasopisma Sekcji Zbiorów Masońskich (w liczbie 48.044 wol., w tym wpływy nowe w liczbie 27 wol.) liczone są w rubryce czasopisma a nie zbiory specjalne.

VI. Opracowanie zbiorów

1. Alfabetyczne dzieł zwartych i seryjnych:

Zadanie	2002	2001
Opracowane rekordy:	36.014	33.577
- nowe	21.613	19.679
- przejęte	1.341	1.329
- poprawione	461	332
- wtórne	12.599	11.935
Hasła khw nowe	3.975	3.256
poprawione	322	382
Zinwentaryzowano w wol.	40.584*	33.035**
o wartości	1.073.918,4 zł.	629.627,37 zł.
Wykreślono wol.	16.406	36.358

* w tej liczbie 22.744 rekordów nowości i 17.840 rekordy po retrokonwersji

** w tej liczbie 18.624 rekordów nowości i 14.411 rekordów po retrokonwersji

2. Czasopisma:

Zadanie	2002	2001
Rekordy bibliograficzne	1.303	1.263
Rekordy egzemplarzy	1.337	1.380
Rekordy pozycji (wol.)	23.286	15.200
Dopisano w inwentarzu tradycyjnym (wol.)	3.675	1.042
Założono nowych sygnatur:	238	239
- Nowe tytuły	213	189
- Melioracje	25	50
Wyłączono ze zbiorów (sygnatur// wol.)	96//3.128	137//7.651

3. Prace nad katalogiem alfabetycznym objęty:

Zadanie	2002	2001
Włączono kart	1.939	4.063
Wyłączono kart	1.743	1.104
Melioracja	-*	403 dzieł

* od roku 2002 dotychczasowe melioracje traktowane są jako retrokonwersja

4. Klasyfikacja rzeczowa:

Zadanie	2002	2001
Opracowane rekordy: nowe	11.123	10.738
retrokonwersja	9.561	8.370
Łącznie:	20.684	19.108
Sprawdzanie rekordów zwrotów	2.195	4.215
Kontrola haseł przedmiotowych	8.132	6.170
Szeregowanie kart w katalogu tradycyjnym	385	3.338
Usuwanie kart zagubień	1.219	649
Wyłączono kart	13.396	18.745

VII. Zbiory specjalne

1. Zgromadzono 8.531 jednostek zbiorów specjalnych (2001 - 10.436). Wszystkie praktycznie źródła wpływów (poza wymianą) wykazują spadek w stosunku do wpływów z roku ubiegłego. Liczba jednostek pozyskanych drogą kupna wyniosła

2.313 (2001 - 3.308), wymiany 196 (96), darów 1.872 (2.617) jako egzemplarz obowiązkowy 3.836 (4.094), zbiorów zabezpieczonych 316 (322).

2. Na szczególne podkreślenie zasługuje pozyskanie dwóch XVII-wiecznych starodruków wielkopolskich, kilku rękopisów muzycznych od prof. A. Koszewskiego, dalsza rozbudowa zbioru ikonografii oraz posiadanych już uprzednio spuścizn.

3. Opracowano 7.683 jednostki (2001 - 6.764), co uznać należy za wynik nie do końca satysfakcjonujący. Ocena wynika z tego, iż część z nich należy do grupy intensywnie przekatalogowywanych starych druków z dawnego zbioru Kaiser Wilhelm Bibliothek (1.274 dzieł) w związku z ich przeniesieniem do magazynu głównego, co nadal stanowić będzie poważne zadanie na najbliższe lata. Duża jest szczególnie dysproporcja pomiędzy wpływem a opracowaniem w zbiorach kartograficznych.

4. Utrzymując podjętą cztery lata temu decyzję (dotyczącą sposobu realizacji zadań związanych z konserwacją), tylko część środków przeznaczono na wykonanie pełnej konserwacji wybranych obiektów u zewnętrznych konserwatorów spoza Biblioteki. W ten sposób poddano konserwacji 19 obiektów, w tym 8 starodruków, 2 rękopisy, 2 obiekty muzyczne, 2 obiekty kartograficzne, 5 zespołów zbiorów ikonograficznych.

Nadal pozytywnie rozwijała się współpraca z Akademią Sztuk Pięknych w Warszawie, której studenci w ramach prac dyplomowych konserwują obiekty ze zbiorów BU.

Drugą część środków przeznaczono na wykonanie drobnych zabiegów konserwatorsko-zabezpieczających (czyszczenie opraw pergaminowych, natłuszczanie opraw skórzanych, podklejanie obiektów ikonograficznych i kartograficznych). Objęto nimi (łącznie z pracami wykonanymi w godzinach służbowych) przeszło 9.300 (w 2001 - 8.200) obiektów.

5. Sekcja Konserwacji zakonserwowała, oprawiła i częściowo wygazowała 342 (2001 -367) starych druków, rękopisów i masoników, a Sekcja Opraw oprawiła 106 (2001 - 107) broszur starodrucznych oraz rękopisów.

6. Kontynuowano akcję przenoszenia zbiorów specjalnych do nowego magazynu, ich porządkowania i układania. Rozpoczęto również przenosić zbiory należące do NZB, które podlegać będą szczególnej ochronie sprawowanej przez Oddział Zbiorów Specjalnych.

7. Kontynuowano mikrofilmowanie zabezpieczające starych czasopism, a także skanowanie obiektów specjalnych (starych druków, ikonografii).

8. Kontynuowano opracowywanie zbiorów judaistycznych, koncentrując się na kompletowaniu czasopism oraz sprawozdań, wydzielaniu dubletów spośród druków zwartych i opracowaniu zerówek (tj. publikacji nie znajdujących się w zbiorach).

9. Wyselekcjonowano 646 jednostki zbiorów specjalnych (w 2001 - 584), głównie spośród wydawnictw nutowych i masonskich.

10. Sprawdził się zapoczątkowany w roku akademickim 2000/2001 harmonogram pracy Oddziału. W poszczególne dni tygodnia wszystkie sekcje, pracownice a także czytelnia pracowały do godz. 18.00. Ta ostatnia czynna była także w soboty w godz.

9.00 -17.00. Stwarzało to szanse korzystania z tych zbiorów większej liczbie zainteresowanych nimi czytelników. Skorzystało z niej 1.547 czytelników (2001 – 1.285).

11. Wykorzystując środki z grantu FNP wykonano częściowy remontu piętra zbiorów specjalnych, którego głównym celem było zapewnienie zwiększenia bezpieczeństwa zbiorów poprzez likwidację jednej klatki schodowej, wymianę drzwi w pracowniach oraz wprowadzenie zasady kontrolowanych wejść. Przy okazji remontu skrócono dotychczasowy korytarz wydzielając małe pomieszczenie magazynowe dla czytelnickiego oddziału.

VIII. Przechowywanie i ochrona zbiorów

1. Przemieszczanie i porządkowanie zbiorów realizowane było z większym natężeniem niż w roku ubiegłym. Akcją przemieszczeniową objęto 450,8 tys. wol. (w 2001 - 370 tys.), które w całości uporządkowano. Złożyło się na to głównie przeniesienie ok. 310 tys. wol. w ramach magazynu przy ul. Ratajczaka, dzięki czemu uzyskano na 2 piętrze rezerwę magazynową na ok. 1-1,5 roku.

2. Stan uporządkowania Kaiser Wilhelm Bibliotek wynosi ok. 70% i zadanie to winno zostać zakończone w najbliższym roku.

3. Oklejono, tj. przysposobiono technicznie do udostępniania 39.073 woluminów książek i czasopism (w 2001 - 41,9 tys.).

4. Sekcja Skontrum z uwagi na prowadzenie przeróżnych prac porządkowych i związaną z tym kontrolę zbiorów, nie prowadziła typowej kontroli nowych partii zbiorów. Kontynuowano kontrole kuponoteki, w tym szczególnie tzw. „sztywnych” zakładki księgozbioru podręcznego czytelników i pracowni. Sprawdzono 3 tys. zakładek stwierdzając 1.200 zagubień. Ta akcja zmierzająca do zamknięcia tradycyjnej kuponoteki będzie kontynuowana. Zapoczątkowano realizację nowej akcji, tj. wpisywania do bazy komputerowej sygnatur książek wycofanych lub zagubionych (łącznie 53.650 sygnatur) co umożliwi przystąpienie do realizacji typowego skontrum.

5. Oprawiono łącznie 6.337 wol., w tym Sekcja Opraw w ramach godzin służbowych 4.177, 1.440 jako prace zlecone (w 2001 - łącznie 5.565 wol.). Oprawę 720 wol. jako prace zlecone wykonała sekcja Konserwacji. Sekcja wykonała również ponadstandardowe oprawy skórzane (9) oraz oprawy starodruków (51).

Sekcja Opraw wykonała również 107 pudła na zbiory (w 2001 - 223) oraz 720 teczek do gazet (w 2001 - 435) a także 10 tub i 2 dyplomy h.c. dla rektora UAM.

6. Sekcja Konserwacji wykonała naprawę lub konserwację 355 opraw (2001 - 328) i 881 różnych zabiegów introligatorskich (2001 - 1.182).

7. Dla Sądu Rejonowego w Szamotułach wygazowano 532 paczki dokumentów.

8. Kontynuowane było ważne zadanie opracowania planu ochrony zbiorów zgodnie z wymogami stawianymi przed Biblioteką, jako obiektem podlegającym specjalnej ochronie. Realizowano I etap programu elektronicznej ochrony.

9. Zaczęto wydzielać i przenosić (13.000 wol.) do wyodrębnionego magazynu materiały zakwalifikowane do Narodowego Zasobu Bibliotecznego.

IX. Udostępnianie zbiorów

1. W zakresie zamówień złożonych w magazynie zanotowano minimalny spadek, odnotowując ich 149.565 (w 2001 - 149.805, 2000 - 153.348). Ten nieznaczny spadek (o 0,16% w stosunku do 2001) oznacza osiągnięcie poziomu równowagi po gwałtownych spadkach w poprzednich dwóch latach. Konsumowano wówczas efekty przeprowadzonej reformy, tj. wyprowadzenia z magazynu wszystkich egzemplarzy podręczników i skryptów do księgozbioru Wypożyczalni. Ze złożonych zamówień realizowano 120.709 (2001 - 121.804 wol.), co oznacza że wskaźnik rewersów zrealizowanych wyniósł 80,7% (2001 - 81,3%). Podtrzymano stan wyraźnej poprawy tego tak bardzo niezadowolającego w poprzednich latach wskaźnika. Z powodu wypożyczenia nie zrealizowano 15,56% (2001 - 14,95%) złożonych zamówień, a z powodu zagubień 3,7% (w 2001 - 3,7%). Liczba zamówień niezrealizowanych wyniosła 28.856 (121.340 w 1999 roku, 42.101 w 2000 i 28.001 w 2001), co oznacza spadek procentowego wskaźnika zamówień niezrealizowanych z 40,2% poprzez 27,5% i 18,7% do 19,3% w roku sprawozdawczym.

2. Liczba czytelników zarejestrowanych w roku bieżącym wyniosła 17.041 (2001 - 15.884), sprawiając, iż liczba aktywnych kont czytelniczych zamknęła się cyfrą 26.648 (w 2001 - 23.121). Kontynuowano przenoszenie tradycyjnych kont czytelniczych do bazy komputerowej, co nie następuje tak szybko jak zakładano z powodu trudności w zdopingowaniu wszystkich czytelników do założenia nowego konta.

3. W Oddziale Udostępniania udostępniono łącznie **535.111** wol. (2000 - 502.435), co oznacza wzrost o 6,5 %. Udostępniono:

- w czytelniach: 355.180 wol., (2001 - 334.362) co oznacza wzrost o 6,2%,
- poprzez wypożyczalnię miejscową: 134.977 wol., (2001 - 117.867), wzrost o 14,5%, w tym: bezpośrednio z księgozbioru wypożyczalni 107.763 (w 2001 - 94.180), co oznacza wzrost o 14,4%, z magazynu 27.214 (w 2001 - 23.687) co oznacza wzrost 14,9% ,
- poprzez wypożyczalnię międzybiblioteczną: 3.235 wol. (2001 - 3.547) co oznacza spadek o 8,8%,
- udzieleniem 5.220 depozytów (2001 - 5.000), wzrost o 4,4 %,
- w Domach Studenckich: 25.891 wol. (2001 - 29.625), spadek o 6,5%.

4. Pozostałe agendy Biblioteki udostępniły w tradycyjny sposób 13.003 jednostek (2001 - 27.780 jednostek) co daje łącznie **548.114** rejestrowanych udostępnień (2001 - 530.275). Suma ta nie obejmuje udostępnień zbiorów podręcznych czytelników w

ramach tzw. wolnego dostępu do półek. W skali całej Biblioteki udostępnianie tradycyjne wzrosło więc o 3,4%.

5. W szczególności sposób zwraca uwagę ilość materiałów udostępnianych w formie elektronicznej. Mimo pewnej niedoskonałości systemu ich rejestracji, w roku sprawozdawczym zarejestrowano **498.980** (2001 - 200.000) wyszukanych tą drogą abstraktów i artykułów. Stanowi to już przeszło 90% udostępnień tradycyjnych! Łącznie więc zarejestrowano **1.047.094** udostępnień, co oznacza w stosunku do roku 2001 **wzrost o 43,3%**.

6. Nie prowadzono selekcji księgozbioru dydaktycznego. Wprowadzono 4.600 książek (2001 - 5.379). Liczył on na koniec roku **63.276 wol.** (w roku 2001 - 58.676).

7. Mimo pewnych trudności utrzymano wprowadzoną w końcu roku 1999 zasadę realizacji zamówień do czytelników co 30 minut (uprzednio co 60 min.).

8. Kontynuowano akcję zabezpieczania księgozbioru dydaktycznego (foliowanie) i równoczesnego jego oznaczania działowego i wyposażania w kody kreskowe oraz paski magnetyczne (przeszło 5.000 wol.)

9. Wszystkie podstawowe czytelnie (poza OIN i Bibliologiczną) czynne były w soboty do godz. 17.00, a trzy z nich w niedziele do 13.00. Łącznie wszystkie czytelnie były dostępne przez 397 godzin w tygodniu.

10. Do księgozbiorów podręcznych czytelników włączono 2.588 (200 - 1.780) jednostek, a wyłączono 590 (2001 - 621). Liczyły one 28.082 wol. książek, ok. 12.000 dokumentów audiowizualnych oraz 1.625 tytułów czasopism bieżących.

11. Wskaźnik częstotliwości udostępniania księgozbiorów podręcznych wyniósł 3,50 zmieniając się nieznacznie w stosunku do roku ubiegłego kiedy to wynosił 3,53. Tenże wskaźnik dla księgozbioru dydaktycznego Wypożyczalni wyniósł 1,72, mimo utrzymania zasady wypożyczeń na stosunkowo długie terminy.

12. Utrzymała się ubiegłoroczna liczba miejsc w czytelniach, wynosząca 242, w tym odpowiednio:

BC I	-	66
BC II	-	66
CPN	-	12
BC III	-	48
CN	-	16
CB	-	8
OIN	-	10
CZS	-	16

13. Kontynuowano wydzielanie tzw. egzemplarza archiwalnego spośród książek rzadkich oraz najczęściej wykorzystywanych. Spośród druków wydanych po 1970 roku do wyłączonego korzystania na miejscu wyznaczono 3.328 (2001 - 5.882) wol.

X. Działalność informacyjna

1. Biblioteka dysponowała przeszło 100 bazami danych na CD-ROM oraz dyskach multimedialnych (słowniki, encyklopedie), udostępnianych czytelnikom zarówno jednostanowiskowo jak i w technologii ERL. Mogli oni korzystać również z Internetu, a także baz udostępnianych z serwera PCSS-u. Z baz w BU skorzystało 3.879 zarejestrowanych użytkowników (w 2001 - 3.600). Rejestrację tą powiększa statystyka wykorzystania baz udostępnianych w technologii ERL (dostęp do baz przez internet). Tych logowań było 11.082 (w 2001 - 15.485), w ramach których przeprowadzono 95.986 (2001 - 72.963) poszukiwań w bazach, wyszukano 138.554 (w 2001 - 34,4 tys.) abstraktów i 269.418 (2001 - 72 tys.) rekordów.

2. Nieco mniejszym zainteresowaniem niż w roku ubiegłym cieszyły się bazy udostępnione przez firmę EBSCO w ramach projektu EIFL, do której logowano się 2.415 (2001 - 7.454) razy, ściągając łącznie 13.925 (2001 - 33.232) artykułów czy abstraktów.

3. Biblioteka uczestniczyła w konsorcjach dających dostęp do baz Elsevier, EIFL-Direct, LINK, IDEAL, SwetsNet Navigator oraz czasopisma Chemical Abstracts. Nie pełna za rok sprawozdawczy statystyka ich wykorzystania pozwala stwierdzić, że ściągnięto z nich 77.083 artykułów pełnotekstowych.

4. Mniejszym zainteresowaniem użytkowników cieszyły się prowadzone w każdą środę (głównie dla pracowników nauki, a także studentów) szkolenia z zakresu korzystania z CD-ROM i Internetu oraz stałe konsultacje w zakresie dostępu do czasopism elektronicznych. Wynika to z faktu coraz lepszego przygotowania użytkowników i zmusza to wypracowania innych form działania.

5. Powyższe usługi informacyjne zastępują korzystanie z form tradycyjnych - zestawień tematycznych i kwerend. Z usług tych skorzystało jednak w roku sprawozdawczym, w stosunku do ubiegłego więcej osób. W Oddziale Informacji Naukowej wykonano 2 zestawienia tematyczne z 75 opisami oraz 740 kwerend z 5.109 opisami. Oddział Zbiorów Specjalnych wykonał 71 kwerend oraz 100 abstraktów, a Czytelnia Niemiecka 95 kwerend.

6. Zarówno w OIN jak i w innych komórkach organizacyjnych BU wzrosła liczba zapytań i informacji udzielanych drogą mailową. Nie jest ona jednak dokładnie rejestrowana.

7. W ramach prac wydawniczych:

- w ramach serii *Prace Biblioteki Uniwersyteckiej* opublikowano kolejny zeszyt serii wydawnictw pod tytułem *Spisy zawartości prasy wielkopolskiej*, poświęcony „Orędownikowi Naukowemu”, która docelowo ma równoległe z mikrofilmowaniem objąć najważniejsze tytuły prasy wielkopolskiej XIX i XX wieku,
- przygotowano 6 tom nowej serii czasopisma *Biblioteka*, które w zasadniczej części zawierało materiały związane ze 100-leciem gmachu,
- wydano materiały konferencyjne pt.: „Stan i potrzeby polskich bibliotek uczelnianych”,
- rozpoczęto wydawanie serii *Antiquitates Minutae*, mającej ukazywać najciekawsze materiały ze zbiorów Biblioteki.

8. Zorganizowano 3 duże wystawy:

- VII Poznański Przegląd Książki Naukowej,
- Ocalić od zapomnienia. Spotkanie Jana Pawła II z Poznaniem,
- Sto lat. Kaiser Wilhelm Bibliothek in Posen 1902. Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu 2002.

Systematycznie aktualizowano wystawy nowości oraz organizowano tzw. małe wystawy.

9. Pracownia Mikrofilmowa wykonała 93.036 (2001 - 104,8 tys.) odbitek kserograficznych.

10. Pracownia Mikrofilmowa wykonała 296 filmów srebrnych, tj. 174.626 klatek oryginału (w 2001 - 296 filmy, 181.905 klatek) z 14 tytułów czasopism oraz 246 filmów (141.150 klatek) diazo (2001 - 454 filmy, 260.388 klatek); zeskanowała przeszło 18,8 tys. plików. Na podkreślenie zasługuje rozpoczęcie prac mikrofilmowych w ramach projektu Boscha, a także systematyczny rozwój skanowania obiektów zabytkowych.

11. Firma Mikrofilm Center przeprowadziła konserwację 24.275 klatek najstarszych mikrofilmów oraz zeskanowała z mikrofilmów 6 roczników „Głosu Wielkopolskiego”.

XI. Komputeryzacja

1. Zakupiono 6 zestawów komputerowych na stacje robocze, serwer bazodanowy, 1 hub 10 portowy, drobne akcesoria, a PFBN przekazała BU 22 zestawy komputerowe.

2. W ramach wdrażania systemu HORIZON:

- w *module katalogowania* kontynuowano katalogowanie: nowych nabytków, księgozbiorów czytelników oraz retrospektywne księgozbiory aktywne; rozpoczęto katalogowanie Czytelni Zbiorów Specjalnych oraz księgozbiorów podręcznych pracowni,
- *moduł gromadzenia* oraz *moduł udostępniania*, wdrożone w roku 2000 pracowały we wszystkich agendach,
- w *module czasopism* kontynuowano wprowadzanie opisów bibliograficznych oraz tworzenie rekordów zasobów czasopism bieżących oraz rozwijano zadania w zakresie retrokonwersji.

3. Uruchomiono wewnętrzny serwer Intranetu, na którym posadowiono nowe programy wspomagające prace BU, w tym do: automatycznego wydruku inwentarza, kontroli haseł KHW wraz ze statystyką, zarządzania bazą danych, gromadzenia i wizualizacji statystyk, zarządzania bazą książek zagubionych lub wycofanych, nowy interfejs do sprawdzania stanu kont, wysyłania e-mailem czytelnikom przypomnień o zbliżającym się terminie zwrotu książek, wydruku monitów.

4. Zmieniono urządzenia aktywne w węzle sieci BU w celu usprawnienia komunikacji sieciowej. W serwerowni BU zainstalowano klimatyzację.

5. W katalogu, wypożyczalni i czytelnich zainstalowano 6 kolejnych OPAC –ów.
6. Zainstalowano nową wersję systemu operacyjnego Windows 2000 serwer na serwerze bazodanowym. Zmieniano sukcesywnie oprogramowanie na starych komputerach, przełączając je z serwera Novell na nowy serwer domeny, dokonywano upgrade stosowanego oprogramowania.
7. Przeprowadzono dalszy cykl szkoleń dla bibliotekarzy BU, bibliotekarzy sieci biblioteczno-informacyjnej UAM oraz bibliotekarzy innych bibliotek należących do PFBN.
8. Kontynuowano współpracę z dotychczasowym wykonawcą strony domowej WWW, dzięki czemu została ona znacznie rozbudowana.

9. Na koniec roku sprawozdawczego baza liczyła:

	1999	2000	2001	2002
Opisów bibliograficznych	46.353	118.792	164.390	214.853
Pozycji	108.628	277.374	404.278	541.985
Zarejestrowanych czytelników	19.128	26.580	29.700	32.587

XII. Działalność dydaktyczna, naukowo-badawcza i popularyzatorska

1. Kształceniem z „Przysposobienia bibliotecznego” objęto 5.500 (2001 - 5.000) studentów w ramach 502 godzin dydaktycznych, a zajęciami z „Podstaw informacji naukowej” 2 grupy ćwiczeniowe w ramach 60 godzin dydaktycznych (w 2001 - 3 grupy, 63 godziny). Zmniejszenie ilości zajęć z „Podstaw informacji naukowej” wynika ze zmieniających się potrzeb użytkowników nastawionych teraz głównie na sprawy związane z poszukiwaniami internetowymi oraz korzystaniem z baz na CD-ROM. Zmusza to do zastanowienia się nad wypracowaniem innej formuły kształcenia w tym zakresie.
2. Praktyk studenckich dla studentów kierunków bibliotekarskich, podobnie jak w roku ubiegłym, nie organizowano. Zrealizowano 2-tygodniowe praktyki dla 2 studentów uczelni prywatnych w OIN oraz specjalistyczną praktykę w Sekcji Konserwacji dla uczennicy Liceum Plastycznego.
3. W szkoleniu wewnętrznym uczestniczyło 13 osób, uzyskując stosowne zaświadczenia; 11 osób uczestniczyło w lektoratach języka angielskiego, 1 niemieckiego. Zaocznie na studiach magisterskich studiowało 14 osób, 2 na studiach licencjackich oraz 1 w bibliotekarskim studium pomaturalnym. Trzy osoby spośród studiujących uzyskały magisterium. Trzech pracowników przygotowuje rozprawy doktorskie.
4. Zorganizowano spotkanie otwarte połączone z wykładem Prezesa Polskiej Izby Książki oraz szkolenie na temat „Elektroniczne źródła do niemieckiego systemu prawnego”, które przeprowadził dr Hanz-Jurgen Hertz-Echenrode z Niemiec.

5. Zorganizowano 5 zebrań naukowych dotyczących: realizacji zajęć dydaktycznych, relacji z pobytów na konferencjach, wyjazdów zagranicznych, prezentacji nowych komputerowych prezentacji wspomagających dydaktykę.
6. Zorganizowano dwie prezentacje i cztery wykłady w związku z organizowanymi przez UAM Dniami Nauki oraz 38 prelekcji dla gości wizytujących Ciążeń. Przyjęto 19 wycieczek tj. przeszło 400 osób zainteresowanych historią Biblioteki, jej bieżącą działalnością, rozwojem usług informacyjnych i znaczeniem biblioteki jako warsztatu pracy naukowo-badawczej.
7. Biblioteka współorganizowała 4-dniowe warsztaty historyczne dla grupy polskich uczniów i ich gości z Holandii, nt. wydarzeń z okresu II wojny światowej i ich odbioru w Polsce, Holandii i Belgii.
8. W celu przygotowania kolejnego rocznika *Biblioteka* 6-krotnie zbierał się zespół redakcyjny, omawiając problemy redakcyjne i wydawnicze.
9. W ramach współpracy międzynarodowej współpracowano na podstawie umów z 21 ośrodkami. Przyjęto 3 gości indywidualnych z tych ośrodków, a pracownicy Biblioteki Uniwersyteckiej wyjeżdżali do różnych ośrodków tak w ramach umów jak i poza nimi 17-krotnie.
10. Wzorem lat ubiegłych z okazji Dnia Bibliotekarza zorganizowano wyjazd szkoleniowo-rekreacyjny, tym razem do nowego kampusu uniwersyteckiego na Morasku oraz rezerwatu meteorytów.
11. W ramach prowadzonych prac naukowo-badawczych pracownicy Biblioteki Uniwersyteckiej:
 - wygłosili 12 referatów na konferencjach krajowych, 3 na zagranicznych; łącznie w konferencjach wzięło udział 66 osób,
 - opublikowali 45 oryginalne prace (w tym 8 samoistnych i 37 artykułów),
 - opracowali 100 abstraktów dla czasopisma RILM Abstracts.
12. Wśród pracowników i studentów UAM przeprowadzono, zakrojone na szeroką skalę, badania potrzeb użytkowników.
13. Z okazji 100-lecia gmachu zorganizowano ogólnopolską konferencję naukową, w pierwszym dniu mającą charakter jubileuszowy, w 2-3 poświęconą omówieniu „Stanu i potrzeb polskich bibliotek uczelnianych”. Wzięło w niej udział 130 osób.

XIII. ZBIORY BIBLIOTEKI UNIWERSYTECKIEJ W CIAŻENIU

1. Sporządzono 5 list dubletów, które rozesłano do bibliotek krajowych i zagranicznych.
2. Uporządkowano 327 mb zbiorów masońskich i 377 mb zbioru dubletów.

3. Zrealizowano dla Biblioteki Narodowej 235 zamówień spośród dubletów.
4. Zrealizowano 134 zamówienia czytelnicze oraz wykonano 1.517 stron kserokopii.
5. Przeprowadzono 38 prelekcji nt. zbiorów masońskich.

XIV. PODSUMOWANIE

Rok 2002 okazał się ważnym w dziejach Biblioteki ostatnich lat. Był rokiem jubileuszu 100-lecia gmachu, który to jubileusz wykorzystano dla zrealizowania wielu inicjatyw, dzięki którym Biblioteka stała się nie tylko bardziej widoczna w otoczeniu ale i dzięki którym utrzymano pożądaną poziom wielu realizowanych dotąd jak i podjęto zadania nowe. Jak każdy, i ten nie był pozbawiony porażek czy niespełnionych nadziei.

W zakresie zadań organizacyjno-kadrowych rok 2002 był okresem stabilizacji. Rozpoczął się bardzo pozytywnie przyjęciem do pracy w sekcji ds. Komputeryzacji dwóch odpowiednio merytorycznie przygotowanych osób. Dzięki przesunięciom wewnętrznym zdołano utworzyć nowe stanowisko ds. obsługi czasopism elektronicznych. Zaowocowało to wieloma skutecznymi działaniami, których efekty odbierane były pozytywnie zarówno na zewnątrz Biblioteki jak i przez jej pracowników. Na emeryturę odeszły w zaplanowany sposób trzy osoby. Nie było natomiast odejść niespodziewanych. Sprzyjało to programowemu realizowaniu zadań.

Nie przeprowadzono żadnych zasadniczych zmian organizacyjnych, choć doświadczenia ostatnich lat, kazały pracować nad przygotowaniem pewnych przekształceń z początkiem roku 2003. Te zmiany to zakończenie z końcem roku sprawozdawczego funkcjonowania wydzielonego zespołu ds. retrokonwersji w ramach Oddziału Katalogów i Melioracji i przejęcie całości zadań związanych z opracowaniem nowości jak i wspomnianą retrokonwersją przez jeden zespół opracowania alfabetycznego. Ta także zakończenie w dotychczasowej postaci pracy Samodzielnej Sekcji Skontrum i połączenie jej zespołu z częścią zespołu likwidowanego Oddziału Katalogów w **Oddział Kontroli Zasobu**. Zadaniem tego zespołu będzie od początku roku 2003 nie tylko prowadzenie typowego skontrum ale wszystkich prac zmierzających do porządkowania zbiorów (selekcja, scalanie, wyznaczanie materiału do opraw, wyznaczanie zbiorów do NZB, wskazywanie ubytków koniecznych do uzupełnienia).

Nowym zadaniem, którym obciążono Bibliotekę w drugiej połowie roku sprawozdawczego stało się przeprowadzanie przetargów na prenumeratę prasy i czasopism naukowych dla całej uczelni. Mimo wniosków Dyrekcji BU dotyczących wzmocnienia sprzętowego i kadrowego zespołu mającego te zadanie realizować, żadnego wsparcia nie uzyskano. Zadanie zdołano zrealizować ogromnym nakładem sił. Rezultat tych działań będzie widoczny w roku 2003. O skali zadania świadczy to,

że Biblioteka ma nie tylko prowadzić przetarg dla 150 jednostek (od Kołobrzegu po Jamną i od Kalisza, Śremu do Słubic), nie tylko powiększyła się znacznie liczba prenumerowanych tytułów ale i to, że pojawiły się wśród nich setki tytułów specjalistycznych. Efektem tego stało się nie tylko nie rozstrzygnięcie przetargu na ich dostawę przez jednego czy kilku dostawców, ale konieczność znalezienia, podpisaniu umów i obecnie realizowania współpracy z kilkudziesięcioma dostawcami! Ta sytuacja rodzi wielość umów, protokołów, rachunków, monitów itp. Musiano więc Sekcję Gromadzenia Oddziału Czasopism wzmocnić personalnie, przesuwając tu etat osoby, która odeszła na emeryturę z innego działu, kosztem realizacji zadań merytorycznych w tej komórce organizacyjnej. Dzieje się tak w Bibliotece Uniwersyteckiej już od kilku lat. Zakres tych koniecznych przeobrażeń obrazuje poniższa tabela:

Rok	BU – etaty bibliotekarzy	Pracownicy i studenci UAM	Na etat	Zbiory w tys. wol.	Udostępnianie	Liczba kont aktywnych
1991	200,25	19.000	95	2.536,0	231.246	20.761
2002	150,75	54.000	359	2.671,5	1.047.094	26.648
	- 25%	+284%	+378%	+5,3%	+453%	+28%

Warto wskazać, że równocześnie podjęto szereg nowych zadań związanych z: komputeryzacją, retrokonwersją, organizacją dostępów elektronicznych, selekcją retrospektywną, Narodowym Zasobem Bibliotecznym, mikrofilmowaniem i digitalizacją zbiorów, propagandą i współpracą z otoczeniem.

Widać wyraźnie jak w ostatnim dziesięcioleciu BU przyjmowała na siebie nowe obciążenia, jak elastycznie reagowała na dokonujące się zmiany wywołane tak rozwojem uczelni jak i zmieniającą się technologią. Dowodzi to otwartości na te zmiany, umiejętności ich przewidywania i dostosowywania jej organizacji i realizacji zadań do potrzeb. Z drugiej strony wskazuje również na to, jak zmieniły się obciążenia personelu. Pozwala to jednak wyrazić opinie, że podejmowanie nowych zadań tylko tą drogą (przekształceń, likwidacji etatów, obciążeń pracowników) nie jest możliwe bez końca bez szkody dla jakości, terminowości i być może ilości realizowanych zadań.

Przypominając wcześniejsze uwagi dotyczące finansowania, musimy zauważyć pojawiający się rozdźwięk pomiędzy oczekiwaniami wobec Biblioteki a jej możliwościami realizacyjnymi. Uwaga ta dotyczy w pewnym stopniu tak prac remontowych, modernizacyjnych jak i zakupu wyposażenia technicznego oraz środków na realizację podstawowego zadania jakim jest gromadzenie zbiorów.

Wspomniano uprzednio o nie przeprowadzeniu remontu części zabytkowej. Gmach główny jest w chwili obecnej w złym stanie, o czym świadczą spękane tynki, brudne ściany, nieszczelne okna i przeciekający dach. Realizowana jest - wymuszona przez kontrole NIK - akcja zabezpieczania gmachu. Lecz i w tym wypadku przyjęto wariant oszczędnościowy.

Cieszy fakt przeprowadzenia przez Senat UAM w grudniu 2002 roku dyskusji na temat polepszenia sytuacji magazynowej. W chwili obecnej, siłami własnymi, zdołano zagospodarować ostatnie praktycznie wolne miejsca w piwnicach. Będą w nich magazynowane książki, choć wiemy że warunki magazynowe nie są tu specjalnie dobre.

Brak realizacji zamówienia na zakup komputerów ze środków inwestycyjnych uczelni nie pozwolił w pełni zrealizować zadania zwiększenia ilości stacji roboczych dla użytkowników. Jest to konieczne z uwagi na rozrastającą się bazę własną jak i planowane uruchomienie opcji bezpośredniego przesyłania przez czytelników zamówień z opac-ów do magazynów.

Przekroczony został przyznany BU budżet na zakup książek, zbiorów specjalnych, baz danych i czasopism. Nie wynikało to z rozrzutności Biblioteki lecz z faktu, że na ten cel w roku 2002 BU otrzymała 87% środków w stosunku do budżetu z roku poprzedniego. W tym czasie Wydziały zamówiły więcej czasopism, pojawiły się nowe dostępy do czasopism elektronicznych, wzrost cen książek był wyższy od oficjalnej inflacji. Starano się jak najracjonalniej kupować materiały konieczne dla realizacji zadań dydaktycznych i badawczych. Mimo tego pojawia się pytanie jak dalece mamy oszczędzać na realizacji podstawowego, statutowego zadania Biblioteki jakim jest gromadzenie zbiorów.

W zarządzaniu zbiorami starano się nie tylko racjonalnie pozyskiwać ale i racjonalnie utrzymywać zasób źródeł. Zadanie to należy ocenić zrealizowano z dobrym skutkiem. Stąd nadal utrzymanie wysokiego poziomu selekcji prospektywnej, podjęcie starań o przejęcie przez biblioteki sieci jak największej liczby materiałów specjalistycznych, podjęcie działań na rzecz uzgadniania w sieci zakupów literatury zagranicznej. To również zwiększona liczba udzielonych depozytów. Te działania podkreślają realizowaną już od kilku lat przez BU politykę tworzenia kolekcji specjalistycznych najbliższej użytkownikom, tj. właśnie w bibliotekach sieci. Zarządzanie zbiorami to oczywiście również selekcja zbiorów jak i porządkowanie zapasów dubletów. Pierwsze zadanie realizowano z mniejszym natężeniem niż w roku ubiegłym, co wynika z faktu wyczerpania się materiałów łatwych do selekcjonowania. Zadanie drugie, porządkowanie zasobu dubletów realizowane jest dużym nakładem sił, ale przynosi bardzo widoczne rezultaty. Również bardzo widocznym rezultatem w zakresie zarządzania zbiorami stało się nie tylko pozyskanie dostępu do kilku tysięcy pełnotekstowych czasopism elektronicznych i baz danych (co niewspółmiernie do poniesionych kosztów wzbogaciło ofertę), ale położenie się tych wysiłków na zarządzanie usługami.

O ile w roku 2001 udostępnianie elektroniczne charakteryzowało się wieloma tysiącami dostępu, które zaowocowały wykorzystaniem ok. 200.000 artykułów pełnotekstowych, to w roku 2002 to wykorzystanie wyrażało się liczbą blisko 500.000 udostępnień. Czytelnicy bez konieczności odwiedzania Biblioteki, bez względu na porę dnia i nocy oraz miejsce pracy, uzyskali możliwość dostępu do organizowanych i oferowanych przez BU źródeł. Stanowi to jeden z najbardziej widocznych znaków dokonujących się zmian. Wprowadzone zasady działania w zakresie zarządzania zbiorami i usługami należy dalej rozwijać.

Ocena roku sprawozdawczego z punktu widzenia działań w zakresie ochrony zbiorów nie może być tak jednoznaczna. Podjęte zostały działania na rzecz wydzielenia zbiorów mających stanowić Narodowy Zasób Biblioteczny. Wydzielono część magazynu i rozpoczęto przegląd zbiorów w celu wybrania materiałów podlegających specjalnej ochronie. Rozpoczęto również realizację prac zmierzających do objęcia gmachu systemem alarmowym zabezpieczającym zbiory.

Te prace nie były niestety realizowane w zakresie i tempie wymaganym przez czynniki kontroli i oczekiwanym przez BU. Rezultatem tego stała się kradzież kilkunastu grafik Napoleona Ordy z Czytelni Zbiorów Specjalnych. Wyrazić należy zdanie, że mimo - uświadamianych sobie przez bibliotekarzy kosztów - na tych działaniach nie można oszczędzać.

Raz jeszcze należy podkreślić również wagę problemu przechowywania zbiorów. Realizowana w BU selekcja i związane z tym ciągle przesuwanie zbiorów nie rozwiążą problemu! Konieczne jest podjęcie decyzji o rozbudowie gmachu przy ul. Ratajczaka o mały magazyn połączony łącznikiem ze starym magazynem. Ta inwestycja rozwiązałaby problem magazynowy na najbliższe 15 - 20 lat. Ważnymi zadaniami w tym zakresie staną się także zakończenie: porządkowania zbioru Kaiser Wilhelm Bibliothek oraz zabezpieczenie gmachu głównego bramką, ewentualnym systemem blokady wejścia oraz przeniesienie szatni. Te ostatnie działania pozwoliłyby doprowadzić do sytuacji, iż do gmachu BU wchodzić będą osoby bez okryć wierzchnich i bagażu osobistego, rejestrując komputerowo fakt wejścia do gmachu kartą biblioteczną.

Sprawnie przebiegła realizacja zadań związanych z opracowywaniem zbiorów. Nie ma żadnych zaległości w opracowywaniu nowych nabytków. W zadawalającym zakresie przebiegała retrokonwersja zbiorów. Ponieważ zamówień z magazynu na materiały nie ujęte jeszcze w bazie komputerowej było mniej niż w latach uprzednich (wśród zamówień zrealizowanych do wypożyczalni już 76% dotyczyło książek z bazy) retrokonwersję skoncentrowano na zasobach czytelń i księgozbiorów podręcznych pracowni. Zadanie to planujemy w roku 2003 doprowadzić do takiego stanu zaawansowania, który pozwoli przystąpić do retrokonwersji zbioru głównego innymi sposobami, niż poprzez jego uaktywnianie w wyniku udostępniania. Duże nadzieje w tym zakresie wiązać należy również w związku z rozwojem dwóch systemów ogólnopolskich: KaRo i NUKAT. O ile szczególnie ten drugi spełni pokładane w nim oczekiwania, należy spodziewać się znacznego przyspieszenia prac nad bieżącym opracowaniem wpływów dzięki przejmowaniu gotowych opisów bibliograficznych i haseł z KHW.

W roku sprawozdawczym uwidoczniły się jeszcze bardziej potrzeby zmian w obsłudze informacyjnej i dydaktycznej. Z jednej strony duża część użytkowników przychodzi do BU tak przygotowana, że nie oczekują oni żadnej pomocy. Z drugiej strony pojawiają się głosy płynące od władz wydziałów, że należy w większym zakresie objąć szkoleniami dot. usług elektronicznych nie tylko studentów ale i pracowników nauki. Część z nich miała dotąd bowiem małą styczność z tego rodzaju usługami, z drugiej strony usługi proponowane przez rynek rozwijają się tak szybko, że nie wszystkie osoby są w stanie indywidualnie śledzić i przyswajać je sobie. Konieczne wydaje się także w tym zakresie podjęcie w roku 2003 działań na rzecz wejścia w system SUBITO lub podobny.

Rok 2002 był bardzo udany pod względem prowadzonej działalności wydawniczej, naukowej i popularyzatorskiej. Przygotowana konferencja naukowa pt. „Stan i potrzeby polskich bibliotek naukowych” zaowocowała materiałami, których pierwszy nakład 300 egz. rozszedł się tak szybko, iż konieczne stało się wykonanie dodruku. Również dobrze został przyjęty kolejny rocznik „Biblioteka” oraz nowo zapoczątkowana seria wydawnicza *Antiquitates Minutae*. Ciągłe rozbudowywana

strona domowa Biblioteki, popularyzując nie tylko nasz zbiory i usługi, ale umożliwiającą uzyskanie wielu informacji (katalogi, informacje o własnym koncie ale i automatyczne przesyłanie informacji z Oddziału Informacji Naukowej) cieszyła się wzrastającym zainteresowaniem. Na koniec roku sprawozdawczego średnio dziennie odwiedzało ją 700 osób, gdy rok wcześniej ok.200. Te działania związane z szeroką propagandą zbiorów i usług będą realizowane.

Przekładają się one w jakiś sposób nie tylko na oceny uzyskiwane przez BU w rankingach (w roku sprawozdawczym w rankingu „Rzeczypospolitej” i „Perspektyw” BU uzyskała drugą ocenę w kraju, wyprzedzona jedynie przez B.Jagiellońską) ale i uzyskaną w ocenie KBN kategoryzację i przyznane środki na działalność statutową.

Doświadczenia roku 2002 wskazują wiele zadań, których realizację należy kontynuować czy podjąć w roku 2003. Wskazują również jednoznacznie, że w ostatnim okresie nastąpiły zmiany, których nie należy traktować jako objaw zły, niewłaściwy, których należy unikać, bać się czy udawać że ich się nie dostrzega. Należy zastanowić się raczej w jakim kierunku będą one następować w najbliższej przyszłości, w jaki sposób zmiany te wpływają i będą wpływać na organizację biblioteki, jej działania, jakie nowe zadania i funkcje będą generować. Zmuszają nas do zastanowienia się nad tym, jak należy przygotować się do ich realizacji: technicznie, organizacyjnie, strukturalnie i funkcjonalnie; jak przygotować zarówno kadrę biblioteki jak i jej użytkowników.

Opracował: dr Artur Jazdon

Załącznik 1

Dyrekcja i kierownicy BU na kadencję 2002/03 – 2004/05

DYREKCJA BIBLIOTEKI

1. dr Artur Jazdon
2. mgr Anna Rucińska- Nagórny
3. dr Zbigniew Sławiński
4. mgr Danuta Czaja

KIEROWNICY ODDZIAŁÓW I SEKCJI

1. mgr Augustyniak Wanda
2. mgr Basińska Halina
3. mgr Bandurski Ryszard
4. dr Chachlikowska Aldona
5. mgr Grześkowiak Jolanta
6. mgr Gałęzewski Leszek
7. mgr inż. Halicki Jacek
8. dr Hałas Jerzy
9. mgr Jazdon Andrzej
10. mgr Kozak Halina
12. mgr Kowal Ewelina
13. Krzyżaniak Piotr
14. Konieczna Małgorzata
15. mgr Lembicz Ewa
16. mgr Lamberti Maria
17. mgr Nowakowski Andrzej
18. Noskowiak Jolanta
19. mgr Mikołajska Aleksandra
20. mgr Olszewska Helena
21. dr Ochmańska Aleksandra
22. dr Osieglowski Janisław
23. mgr Pawlewska-Gulczyńska Maria
24. mgr Pankowska Małgorzata
25. mgr Sobczak Ewa
26. dr Skoczyński Bogumił
27. mgr Spaleniak Alicja
28. mgr Szatkowska Anna
29. mgr Urbaniak Alina
30. mgr Zuzana Sikorska
31. mgr Zaremba Andrzej

Załącznik 2

Klasyfikacja rzeczowa nowych wpływów według dyscyplin wiedzy

Symbol	Dział	wol.2001	%	wol.2002	%
A	Języki informacyjne, encyklopedie, prasoznawstwo	229	2,13	141	1,26
B	Bibliotekoznawstwo	212	1,97	156	1,40
C,D,E	Historia, Nauki pomocnicze	1.676	15,61	1.219	10,95
F	Wojskowość	267	2,49	550	4,94
G,I,K	Nauki społeczne	1.276	11,88	1.108	9,96
H	Nauki polityczne	179	1,67	392	3,52
L	Prawo	640	5,96	675	6,06
M	Sztuka	940	8,75	721	6,48
N,O,P,Q,Z	Filologie	1.856	17,28	1.925	17,30
R	Filozofia, Psychologia	419	3,90	658	5,91
S	Pedagogika	823	7,66	1.493	13,42
T	Religioznawstwo	734	6,84	1.050	9,43
U	Geografia	289	2,69	195	1,75
V	Matematyka, Astronomia	155	1,44	116	1,04
W	Nauki przyrodnicze	677	6,30	520	4,67
X	Medycyna	145	1,35	58	0,52
Y	Technika, Rolnictwo, Leśnictwo	151	1,41	146	1,31
Łącznie		10.738	100,00	11.123	100%

Wskaźniki

	2001	2002
Użytkownicy	50.000	54.000
Studenci	45.000	49.000
Pracownicy	5.000	5.000

Wskaźnik	2001	2002
Wydatki biblioteki na 1 użytkownika	179,60	187,20
Wydatki biblioteki na 1 studenta	199,60	224,70
Wydatki na zakup zbiorów bibliotecznych na 1 użytkownika	72,90	71,50
Wydatki na zakup zbiorów bibliotecznych na 1 studenta	81,00	78,70
Wydatki na zakup książek na 1 użytkownika	12,50	10,90
Wydatki na zakup książki na 1 studenta	13,90	12,00
Koszt magazynowania 1 vol.	3,38	3,78
Proporcja budżetu biblioteki (tzw. fundusz dydaktyczny + płace) do budżetu Uczelni (w %)	5,25	5,04
Proporcja pracowników biblioteki do ogólnej liczby pracowników Uczelni (w %)	3,03	3,01
Proporcja funduszu płac: Biblioteka/Uczelnia (w %)	4,80	4,70
Użytkownicy zarejestrowani do użytkowników potencjalnych(w %)	46,20	49,30
Liczba vol. (jedn.obl.) na 1 użytkownika	53,20	49,50
Liczba vol. (jedn.obl.) na 1 studenta	59,10	54,50
Liczba vol. książek na 1 użytkownika	30,80	28,30
Liczba vol. książek na 1 studenta	33,80	31,20
Wpływ roczny na 1 użytkownika	0,60	0,63
Wpływ roczny na 1 studenta	0,67	0,70
Ogólna liczba vol. (jedn.obl.) na liczbę udostępnień tradycyjnych	5,01	4,87
Liczba udostępnień (tradycyjnych+elektronicznych) do liczby wol.	0,28	0,39
Liczba użytkowników przypadająca na 1 pracownika bibliotek	330,00	359,00
Liczba studentów przypadająca na 1 pracownika biblioteki	297,00	325,60
Powierzchnia biblioteki przypadająca na 1 użytkownika (m ²)	0,34	0,31
Powierzchnia biblioteki przypadająca na 1 studenta (m ²)	0,37	0,35
Liczba studentów na 1 miejsce w czytelnich	186,00	202,00
Liczba użytkowników na 1 pracownika agend obsługi (wypożyczalnia, czytelnie, magazyny, OIN)	926,00	1.000,0
Liczba wypożyczeń na 1 zarejestrowanego czytelnika	6,75	6,35
Liczba wypożyczeń na 1 pracownika Wypożyczalni	15.487	18.814
Liczba udostępnień w czytelnich na 1 pracownika Czytelń	25.720	26.299
Liczba udostępnień w bibliotece (czytelnie + wypożyczalnia) na 1 użytkownika	10,60 14,80*	10,20 19,40*
Liczba udostępnień w bibliotece (czytelnie + wypożyczalnia) na 1 studenta	11,80 16,40*	11,20 21,40*
Liczba zakupów ogółem (w wol.) na pracownika	-	-
Koszt dostarczenia 1vol.np.książki	-	-
Ilość vol. do opracowania na 1 pracownika na rok	-	-

* pierwszy wskaźnik: udostępnienia wyłącznie tradycyjne, drugi: tradycyjne i elektroniczne